

N:o 10.

Ank. till Riksd. Kansli den 28 Febr. 1873, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion, åsyftande närmare bestämmelser rörande återvinningsrätt till lösegendom, som blifvit genom olofligt tillgrepp rätte egaren afhänd.

I ifrågavarande hänseende finnas för närvarande ej andra bestämmelser än de, hvilka, hemtade från 49 kap. 2 § Missgernings-balken, återfinnas i Kongl. förordningen angående nya strafflagens införande den 16 Februari 1864, § 16 mom. 5, så lydande: "Klandras det, som stulet är. och säger man sig det köpt hafva, eller vill på annat sätt genom fångesman, eller vittnen, visa sin rätt; då skall det gods i Rätten, eller hos bofast man, insättas, och fångesmannen eller vittnen framhafvas. Sker det inom den tid, som domaren förelägger; vare han saklös, som ifrån sig leda gitter, och svare då den som det ledes till. Kan han ej visa laga fång; gifve ut det, som klandras, och göre sig urtjufva med sjelfsins ed, om domaren det skäligen pröfvar. Gitter han ej eden gånge; stånde tjufsrikt. Hafver han vittne, att han det redligen köpt, ändå att han ej fångesman framhafva kan, vare saklös.

Herr *Ola Andersson* har uti en inom Andra Kammaren väckt, till Lag-Utskottet remitterad motion (N:o 171) anført, att, om en person påträffade honom frånstålet kreatur eller annat gods i annan mans ego samt bevisade att det verkligen vore hans vara och att den blifvit honom på olofligt sätt afhänd, då ville det synas som att han, såsom den förste och rätte egaren, borde hafva företräde framför den som senare, om ock genom verkligt köp, åtkommit varan, och således vara berättigad densamma återfå utan lösen. Motionären föreslår derföre, "att Riksdagen må för sin del besluta en sådan förändring eller förklaring af 16 § 5 mom. af ofvan åberopade Kongl. förordning, hvarigenom de grundsatser blifva gällande som äro antagna i Lagberedningens förslag till 1 kap. 19 § Handelsbalken", varande detta Lagberedningens förslag af följande innehåll:

"Har gods, som blifvit såldt af annan, än rätte egaren, kommit ur dennes hand genom olofligt tillgrepp, då ege han det utan lösen återfå hos den, som det innehafver. Har denne på god tro fått godset i handom, och afstår han det ej godvilligt, göre egaren sin rätt m t honom gällande, genom stämning inom tre år sedan godset tillgreps. Är det såldt å offentlig eller öppen auktion, å marknad, torg eller annat allmänt försäljningsställe, eller i salubod eller handelsmagasin, der dylikt gods vanligen säljes; hafve den, som godset på god tro i handom fått, rätt att det behålla, der ej egaren, inom tid, som nu sagd är, hos honom anmäler sig att det lösa och betalar hvad han för godset gifvit."

Frågan om återvinningsrätt till lösegendom, som blifvit genom olofligt tillgrepp rätte egaren afhänd, har länge varit omtvistad både i praxis och teori. I förra hänseendet har Utskottet inhemtat, att de mest skiljaktiga domslut egt rum icke blott hos underrätterna utan ock hos öfverdomstolarne, och att till och med i högsta instansen åsigterna härutinnan icke alltid varit enhälliga. I teoretiskt hänseende torde vara tillräckligt att hänvisa till de skiljaktiga uppfattningar, som gjort sig gällande hos Lagkomitén och Lagberedningen. I strid med Lagberedningens här ofvan införda förslag, hade Lagkomitén föreslagit följande stadgande: "Har köparen i god tro varit, och är godset i hans hand kommet, vare ej skyldig det till egaren afstå, der ej denne betalar hvad derför gifvet är. Har köparen innehåft godset öfver år och dag, utan att egaren sig hos honom anmält, att det lösa; hafve då våld det behålla. Köper någon, på god tro, egendomen å öppen auktion, å allmänna försäljningsställen, i öppna salubodar, i handlandes magasin, eller å marknader, ege rätt att den egendom behålla, sedan den i hans hand kommit."

Vid valet emellan de olika uppfattningarne anser Utskottet, att Lagberedningens är att föredraga. Motiven för densamma äro af Lagberedningen så fullständigt utvecklade, att Utskottet icke torde behöfva något derill lägga. De

lyda sålunda: "Ehuru i fråga om köp och klander af lös egendom blotta besittningen i allmänhet måste antagas såsom ett bevis på innehafvarens eganderätt — väl icke i den mening som om en person, hvilken själf på grund af aftal med egaren, t. ex. ett lån, eller genom en brottslig handling kommit i besittning af ett ting, skulle kunna förebära besittningen såsom ett värn emot egarens återvinningstalan, utan endast i den mening, att tredje man, som i god tro förväfvar tinget af innehafvaren, icke behöfver särskildt göra sig undermåttad om dennes laga fång —; har Beredningen dock, i strid med Lagkomiténs förslag, men i öfverensstämmelse med Hofrätternas anmärkningar, föreslagit ett undantag från denna regel för det fall då godset genom olofligt tillgrepp kommit ur rätte egarens hand. Om man än med skäl kan påstå, att, när ett sådant gods blifvit af innehafvaren såldt till en köpare, som öfvertagit det i god tro, det vore lika hårdt för köparen, om han utan ersättning skulle förlora det köpta, som för egaren att, utan eget förvållande mista sin egendom, så fordrar likväl, enligt Beredningens tanke, ett högre afseende på den allmänna säkerheten och eganderättens helgd, att lagstiftningen erkänner den bestulne egarens anspråk, äfven då han icke kan bevisa köparens oredlighet; för att dymedelst så mycket som möjligt betaga dem, hvilka, genom det stulna godsets döljande, i synnerhet främja brott emot eganderätten, tillfällen till en orättmätig vinst. Att allmänheten äfven hysar den föreställning, att egaren är berättigad återtaga honom olofligen fränhändt gods hvar det finnes, synes deraf, att köpare af sådant gods merändels godvilligt utgifva det utan ersättningsanspråk, och denna föreställning, som öfverensstämmer icke blott med uttryckliga stadganden i våra äldre lagar, utan äfven med den i tillämpningen allmännast vedertagna tyding af vår nu gällande lag, har Beredningen ej ansett sig böra motverka. Samma grundsats hafva ock de flesta främmande lagar dels af ålder bibehållit, dels ånyo upptagit. Men på det den, hvilken på god tro kommit i besittning af sådant gods, ej må under en alltför lång tid vara utsatt för egarens återvinningstalan, har man föreskrifvit, att denna skall anställas inom tre år sedan godset tillgreps, helst en så beskaffad vindikation af lösören efter denna tids förlopp väl högst sällan torde komma i fråga. Och som det äfven är billigt, att den, hvilken offentligen köpt dylikt gods och dertill bör företrädesvis förutsättas hafva handlat i god tro, af lagen än mera skyddas, är det likaledes i den nya 19 § för sådant fall förskrifvet, att egaren skall inom nämnda tid anmäla sig att lösa godset, om han vill det återfå."

Ehuru, som sagdt är, Utskottet i hufvudsaken omfattar Lagberedningens förslag, är Utskottet dock af något skiljaktig mening i afseende på tiden inom hvilken återvinningstalan bör anställas. Utskottet har nemligen kommit till den öfvertygelse, att egarens billiga anspråk i detta hänseende må anses behöfven tillgodosedt, om tiden för sådan talans väckande begränsas

till ett år från tillgreppets föröfvande, i stället för tre år, såsom Lagberedningen föreslagit. För öfrigt har Utskottet ansett sig böra utvidga förevarande bestämmelse så att den komme att gälla jemväl andra fång än köp, hvilket äfven iakttagits af Lagberedningen, som, efter att hafva i 1 kap. 19 § af förslaget till Handelsbalk talat endast om gods, som till innehafvaren blifvit såldt, uti 1 kap. 30 § och 6 kap. 6 § af samma balk stadgat, att enahanda föreskrifter skulle gälla äfven för gods, som innehafvaren genom byte eller såsom pant erhållit, samt i 2 kap. 4 § meranämnda balk, afhandlat frågan om gods, som innehafves i följd af gifva.

Om nu en lag stiftas i öfverensstämmelse med Lagberedningens sålunda modifierade förslag, torde 5 mom. i 16 § af aberopade Kongl. förordning kunna helt och hållet upphävas. Visserligen innehålla dessa lagrum särskilda föreskrifter angående dels qvarstad å stulet gods, som är föremål för klandertalan, dels skyldighet för innehafvaren, der han ej kan visa laga fång, att göra sig urtjufva med sjelf sins ed, och dels den påföljd, som uppkommer, i fall han åt eden brister; men då det ligger i sakens natur, att domaren i hvarje särskildt fall eger efter omständigheterna pröfva, huruvida innehafvaren må tills vidare eller i afvaktan på målets slutliga afgörande depossideras från det omtvistade, samt 6 mom. i omförmälda § af 1864 års Förordning anvisar egaren att, för återfående af det honom fränstulna, som han vidkännes, i sådant afseende lita Konungens Befallningshafvande eller domaren till, med rättighet dock för egaren att sjelf återtaga det af den, som är lösker man eller misstänkt att vilja rymma, eller der det stulna godset å färsk gerning finnes; då stadgandet om urtjufvaeden ej öfverensstämmer med nutidens lagstiftningsprinciper; och då strafflagen innehåller erforderliga bestämmelser om ansvar för den, som af misstänkt person tillhandlar sig stulet gods eller eljest emottager det, torde nyss antydda föreskrifter vara obehöfliga och olämpliga.

På grund af hvad anfördt blifvit, får Utskottet, i anledning af förevarande motion, värdsamt hemställa,

att Riksdagen måtte för sin del besluta en författning om återvinningsrätt till lös egenödm, som blifvit genom olofligt tillgrepp rättte egaren afhänd, så lydande:

Med upphäfvande af 16 § 5 mom. i Kongl. förordningen om nya strafflagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 16 Februari 1864, förordnas som följer:

Har gods, som blifvit såldt af annan, än rättte egaren, kommit ur dennes hand genom olofligt tillgrepp; då ege han det utan lösen återfå hos den, som det innehafver. Har denne på god tro fått godset i handom, och afstår han det ej godvilligt; göre egaren sin rätt mot honom gällande, genom stämning

inom ett år sedan godset tillgreps. Är det såldt å offentlig eller öppen auktion, å marknad, torg eller annat allmänt försäljningsställe, eller i salubod eller handelsmagasin, der dylikt gods vanligen säljes; hafve den, som godset på god tro i handom fått, rätt att det behålla, der ej egaren, inom tid som nu sagd är, hos honom anmäler sig att det lösa och betalar hvad han för godset gifvit.

Hvad nu stadgadt är skali, i tillämpliga delar, gälla, äfven om godset kommit i innehafvarens hand genom annat fång än köp: är fångtet gåfva; hafve dock godsets egare rätt att det utan lösen återfå, så länge det ej, på god tro, kommit i annans hand än gåfvotagares eller hans arfvinges.

Stockholm den 28 Februari 1873.

På Utskottets vägnar:

H. G. v. Gegerfelt.

Reservationer:

af Herr Grefve *Mörner*, som ansett, att genom lagförändringen bort gifvas en mera utvidgad rätt åt bestulen person att få återtaga sin honom olofligen fränhända egendom;

af Herr *Sundell*: "Emot Utskottets utlåtande får jag anmäla min reservation. Jag håller nemligen före, att den af motionären såsom nödig ansedda nya lagstiftning bör göras i hufvudsaklig öfverensstämmelse, icke med Lagberedningens, utan med Lagkomiténs i ämnet afgifna förslag; men då ifrågavarande motion ej lärer kunna föranleda en lagstiftningsåtgärd i enlighet med min nu uttalade mening, ser jag mig föranlåten hemställa, att motionen måtte af Riksdagen lemnas utan vidare afseende."

af Herr *Philipsson*.
